

Σχεδίες και Κανίβαλοι

Σχόλια για την έκθεση του Μπάμπη Καραλή

"Canis canem non est" / "Ο σκύλος σκύλο δεν τρώει"

"Η συνάντηση με τους ανθρωποφάγους του Νέου Κόσμου, που έγινε ευρέως γνωστή στην Ευρώπη από τις αρχές του 16ου αιώνα μέσω των αφηγήσεων του Αμέρικο Βεσπούτσι, διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο, αποκρυσταλλώνοντας ενδημικούς φόβους και διάσπαρτους θρύλους. Η σημασιολογική εξέλιξη δεν απατά: από το 1515, η λέξη "κανίβαλος" που προέρχεται από τη λέξη κανίβα στη γλώσσα αραουάκ και δηλώνει τις Αντίλες της Καραϊβικής, εμφανίζεται ως δηλωτική των νησιωτικών πληθυσμών που τρέφονται με ανθρώπινες σάρκες. Το 1532, στο έργο του Πανταγκρουέλ ο Ραμπελέ τη χρησιμοποιεί ως συνώνυμο του ανθρωποφάγου. [...] Επιπλέον, η άμεση παρατήρηση των Αμερικανών ανθρωποφάγων οδηγεί σε αναθεώρηση των στερεοτύπων: ο κανιβαλισμός παραμένει, ασφαλώς, απαράδεκτος για τους Ευρωπαίους, επιβεβαιώνει γι' αυτούς την 'απάνθρωπη' φύση όσων τον διαπράττουν, αλλά παραδόξως χάνει τον εξαιρετικό χαρακτήρα του και σχεδόν δικαιολογείται ως πολιτιστική πρακτική."

Κατερίνα Στενού, *Εικόνες του άλλου, η ετερότητα: από το μύθο στην προκατάληψη*, σ. 52-3.

Αναμφίβολα πολλοί θα σκεφτούν ότι αυτή, η τελευταία έκθεση του Μπάμπη Καραλή αναφέρεται, εμμέσως, στην τρέχουσα τραγωδία των μεταναστών που σκυλοπνίγονται στο φουρτουνιασμένο Αιγαίο. Μια σχεδία στη θάλασσα, σ' αυτό το μεντιατικό πλαίσιο, δεν μπορεί παρά να μας θυμίσει τα γεγονότα αυτά. Θα ήταν άδικο. Ειδικά αφού το έργο του καλλιτέχνη είναι υπό επεξεργασία εδώ και χρόνια. Μια τέτοια μετάθεση θα ήταν επίσης ενδεικτική της αδυσώπητης ανάγκης μας να επικαιροποιούμε τα πάντα, κάτι που ασφαλώς διογκώθηκε μπιενναλικά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Μήπως ήρθε η ώρα να χαλαρώσουμε;

Ο Μπάμπης Καραλής με την εγκατάστασή του αυτή αποτίει φόρο τιμής στον Théodore Géricault και ειδικότερα στον πίνακά του *Le Radeau de la Méduse* (1818-1819). Όπως και η, λίγο μεταγενέστερη, *Σφαγή της Χίου* του Delacroix, η *Σχεδία της Μέδουσας* είναι ένα είδος πρώιμου "φωτορεπορτάζ", μια από τις πρώτες, δηλαδή, προσπάθειες της ζωγραφικής να καταγράψει την επικαιρότητα της εποχής της, αλλά και να τη χρησιμοποιήσει προς όφελος των ρομαντικών ιδεωδών της. Δεν μας είναι δύσκολο λοιπόν να φανταστούμε τις αντιδράσεις των Παριζιάνων φιλότεχνων οι οποίοι, καθηλωμένοι, αποσβολωμένοι, παρατηρούν αυτή τη φαντασμαγορία τραγικότητας.

Κι όμως, είναι ένα πραγματικό γεγονός. Μια πραγματική τραγωδία. Αφού εξαντλούν τις προμήθειές τους από γαλέτες, οι απελπισμένοι ναυαγοί προβαίνουν σε πράξεις κανιβαλισμού. Το ένα δέκατο περίπου των αρχικών επιζώντων θα φτάσουν ζωντανοί στην ξηρά, πιθανόν οι πιο δυνατοί εξ αυτών. Το μοτίβο δεν μας είναι άγνωστο: άνθρωποι σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης, εκεί όπου η επιβίωση γίνεται επιτακτική και οριακή θα κάνουν κάθε είδους πράξη που αντίκειται στις έως τότε αποδεκτές αξίες ηθικής, θρησκείας, κάθε λογής ταμπού. Ειδικά για την εξ ανάγκης ανθρωποφαγία ο εικοστός αιώνας μας υπενθύμισε περισσότερες από μια φορές το άσχημο πρόσωπό της, από την

πολύμηνη πολιορκία του (τότε) Λένινγκραντ από τα χιτλερικά στρατεύματα έως την πολυπροβλημένη στα media, στην εποχή της, αεροπορική τραγωδία στις Άνδεις. Δεν υπάρχει αμφιβολία: και μεις θα το κάναμε. Αν οι συνθήκες το επέβαλλαν...

Η αναφορά του Μπάμπη Καραλή πάνω στη ζωγραφισμένη (και δυσδιάκριτη ως κατασκευή) σχεδία του Géricault καταλήγει σε μια λεπτομερή και πολύπλοκη κατασκευή που περιέχει κατασκευαστικά σχέδια, μακέτες και, τέλος, μια τεράστια σχεδία αναρτημένη στον τοίχο. Η "σχεδία" του Έλληνα καλλιτέχνη απέχει έντονα από αυτή του Γάλλου ζωγράφου. Οι ναυαγοί και, ακόμα, η θάλασσα απουσιάζουν. Τη θέση της τελευταίας έχει πάρει μια "θάλασσα" από παξιμάδια που καλύπτουν το δάπεδο της γκαλερί (και τις οποίες, κατά βούληση, πατάει ο επισκέπτης) και τη θέση των ναυαγών εμείς, οι θεατές της έκθεσης, λιγότερο απελπισμένοι ή κανιβαλικοί από κείνους ασφαλώς, αρκετά όμως για να καταλάβουμε απόλυτα το θέμα. Όπως και με παλαιότερες κατασκευές του Καραλή έτσι και δω, εντυπωσιάζει η κλίμακα και η ακρίβεια της κατασκευής. Από μια άποψη ο Καραλής δεν κατασκευάζει τόσο μια σχεδία, όσο μια Κιβωτό του Νώε, τεράστια στην πολυπλοκότητα της, με τη μυρωδιά της πίσσας να γεμίζει την αίθουσα, και με διάθεση για μια μεγάλη αφήγηση. Δεν περιέχει επιβάτες, ούτε δείγματα της πανίδας της Αθήνας. Όμως οι πιο παράδοξες εκδοχές αυτής της τελευταίας βρίσκονται πέρα από τη μεσοτοιχία, στο διπλανό Pet Shop. Όσο για τους επιβάτες της Κιβωτού, οι φιλότεχνοι της Αθήνα αποτελούν αρκετά σπάνια και μοναδικά δείγματα, άξια να διασωθούν...

Θανάσης Μουτσόπουλος

Η έκθεση "**Canis canem non est**" / "**Ο σκύλος σκύλο δεν τρώει**" του **Μπάμπη Καραλή**, παρουσιάστηκε στην CHEAPART, από 3.2 - 12.3.2016.

CHEAPART

A. Μεταξά 25, 106 81 Αθήνα

office@cheapart.gr

www.cheapart.gr

facebook: cheapartofficial

instagram: @cheapartsocial

twitter: cheapartathens

linkedin.com/in/cheapart